

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio quarta. Vtrum bona opera facta extra charitatem mereantur
diminutionem pœnæ inferni.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

in bonis & malis, quia in bonis si merenti ex condigno non redditur premium subtrahitur ei bonum quod est ipsi debitum, & ita fit ei iniuria nisi hoc procederet de voluntate sua, quia nullus paritur iniustus volens. sed si peccanti non iniungitur poena quam meruit non fit ipsi iniuria, sed gratia: quia poena ut poena est, rationem mali habet quo quis libet libenter caret, & ideo in bonis merenti ex condigno reddendum est premium ex debito, & ille ad quem pertinet reddere iniustus est si non reddat: in malis vero si non reddatur poena pro culpa non fit peccanti iniuria sed misericordia. Aliud est meritum de condigno non quidem stricte & proprie sumpto, sed large pro quadam dignitate quam Deus ex sua ordinatione requirit in nobis ad hoc, ut opera nostra acceptentur ab ipso tanquam remunerabilia vita aeterna. Et haec dignitas est per gratiam vel charitatem, & isto modo peccator qui caret gratia non meretur ex condigno aliquid apud Deum, nec bonum spirituale, nec temporale. Retinet ergo quod si peccator per bona opera extra charitatem facta aliquid mereatur apud Deum, quod hoc fit solum de congruo, quia diuinam bonitatem decet, ut bene utenti naturalibus conferat ea quae ordinantur ad sustentationem naturae, & ubi inuenit dispositionem adiacentem perfectionem: peccator autem faciendo opera bona bene utitur naturalibus, ipsa etiam opera bona sunt quadam bonae dispositiones ad gratiam, & ideo decet bonitatem diuinam, ut pro talibus operibus conferat bona temporalia quae ordinantur ad sustentationem naturae, vel quod immitat aliquam motionem seu inspirationem per quam propinquius disponatur ad gratiam, & sic talia opera valent ad duo, videlicet ad temporalium consecutionem & ad disponendum ad gratiam.

7 Ad Primum argumentum dicendum quod non est simile de bono actu & malo, quia omnis actus noster bonus, est deo debitus, sic ut ipsum possit exigere. Et ideo non potest esse de condigno meritorium alterius boni, actus autem noster malus tantum est amplius contra iustitiam quantum ab eo plura bona recepimus, & ideo ex condigno meretur poenam.

8 Ad secundum dicendum quod facere bonum non solum vitat poenam, sed meretur mercedem non de condigno, sed de congruo, quia merces congrue potest ei auferri propter ingratitudinem sequentis peccati.

QUESTIO QUARTA.

Utrum bona facta extra charitatem mereantur diminutionem poenae inferni.

Tho. vii supra, q. 82. ar. 6.

Quarto quaeritur utrum bona facta extra charitatem mereantur diminutionem poenae inferni. Et arguitur quod sic: quia oppositorum oppositi sunt effectus, sed malum & bonum opponuntur, ergo cum mala sint causa intentionis poenae infernalis, videtur quod bona sint causa remissionis eiusdem.

2 Item plus debent unicuique prodesse bona propria quam aliena, sed opera bona suffragiorum quae fiunt per alios valent ad diminutionem poenae infernalis, sicut dicit beatus Aug. in Enchir. quia ad hoc profunt, ut plena remissio vel ut tolerabilior fiat damnatio: ergo a fortiori bona propria quae aliquis facit, valent ad remissionem poenae inferni.

3 IN CONTRARIUM arguitur sic, quia poena inferni est finita intensiue, omne autem finitum confumitur: ablato aliquoties aliquo finito, si ergo per opera bona extra charitatem facta minueretur poena inferni, toties possent multiplicari bona quae poena inferni tolleretur vel simpliciter vel saltem quoad aliquod tempus, quod reputatur inconueniens.

4 RESPONSIO. Dicunt quidam quod poena infernalis & quaelibet alia potest minui dupliciter. Vno modo per se & directe aliquid de poena subtrahendo vel remittendo. Vno modo indirecte non minuendo poenam, sed fortificando subiectum. Verbi gratia, ego possem diminueri poenam hominis laborantis sub onere, vel diminuendo de pondere vel fortificando subiectum dando cibum vel potum, quibus homo refocillatus facilius portat onus: & dicunt tunc ad propositum, quod opera facta extra charita-

tem valent ad diminutionem poenae non tollendo, vel minuendo aliquid de ea, sed confortando, vel fortificando subiectum. Ratio primi est: quia manente culpa manet poena sibi proportionata, sed in damnatis semper manet culpa in nullo diminuta propter opera extra charitatem facta, ergo manet poena in eis in nullo diminuta. Ratio secundi sic potest esse: quia nisi talia opera valerent ad diminutionem poenae videretur omnino frustra facta, quod videtur inconueniens, ergo cum non valent ad diminutionem poenae subtrahendo aliquid de ea, valent ad fortificandum subiectum.

5 Quicquid sit de primo articulo, secundus non videtur rationabilis: qualiter enim fortificetur subiectum per opera extra charitatem facta non est facile dare modum, nec ipsi dant, nec appareret aliquis nisi diceretur, quod damnato placet fecisse talia bona, & sic ex complacentia quae est delectabilis, & consentanea naturae confortatur natura, ad sufferentiam poenae. Sed hoc non valet, quia bona extra charitatem facta si placerent damnatis, aut placerent eis secundum se: quia bona fuerunt ex genere, aut placerent solum propter vitiationem poenae qua incurissent si talia omisissent. Primum non potest dici: quia comuniter tenetur, quod voluntas damnatorum semper est mala, aut quia vult id quod malum est ex genere, aut si velit bonum tamen malo sine, ergo damnati nunquam volunt bonum secundum se & propter se: si vero dicitur secundum, non videtur quod propter hoc confortetur natura, ut tolerabilius sustineat, quia nolle habere amplio rem poenam non facit, ut tolerabilius sustineatur illa quae habetur.

6 Dicendum ergo aliter quod poena inferni minui per opera extra charitatem facta potest intelligi dupliciter. Vno modo ut minuatur illa quae iam est debita. Alio modo ut non debeat tanta quanta deberetur si illa non fuissent facta. Primo modo poena inferni nullo modo minui potest. Cuius ratio est, quia magis deberet minui poena inferni per opera mortificata quam per opera mortua: sed per opera facta in charitate & postea mortificata non minuatur, ergo nec per opera facta extra charitatem quae sunt mortua. Maior patet, quia maioris efficaciae sunt opera facta in charitate quam extra. Minor probatur, quia si per opera mortificata minueretur poena inferni hoc esset, quia recompensaretur in diminutione poenae quod fuit eis in merito vitae, sed talibus operibus debebatur vita aeterna, ergo per talia opera totaliter tolleretur poena aeterna, quod est inconueniens: quia qui sic semel fecisset opus bonum in charitate, non posset postea puniri aeternaliter, saltem si sequens peccatum non proponderet in culpa merito boni operis praecedentis facti in gratia. Secundo modo potest poena inferni minui, si non debeat tanta, quia quaedam sunt opera quae pro loco & tempore non possunt omitti sine peccato mortali, ut cõfiteri Christum coram persecutore, vel honorare parentes in necessitate: qui ergo talia facit, vitat culpam & poenam culpae debitam, quae sibi accumularet si praedicta opera non faceret. Et haec est intentio Aug. quae habetur in litera, in haec verba: Si quis non habens charitatem in aliquo schismate constitutus ne Christum neget patitur tribulationes, famem, persecutionem, vel flammam, vel bestias, vel ipsam crucem timore gehennae nullo modo ista culpanda sunt, imò hic est laudanda patientia. non enim dicere poterimus melius ei fuisset si Christum negando nihil eorum pateretur, quae est passus confitendo. Sed estimandum est fortasse tolerabilius futurum iudicium quam si Christum negando nihil eorum pateretur, ut illud quod ait Apost. (Si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habeam nihil mihi prodest) intelligatur ad regnum obrinendum, non ad extremi iudicii tolerabilium supplicium subeundum. Haec sunt verba Aug. in litera.

7 Ad primum argumentum dicendum quod sicut mala multiplicata sunt causa intensiois poenae infernalis, sic bona in charitate facta quanto plus multiplicantur tanto sunt causa intensiois gloriae per modum meriti: bona autem quae fiunt extra charitatem ad neutrum praedictorum se extendunt, quia nec merentur gloriam propter defectum charitatis, nec poenam, quia bona sunt, nec diminutio est poenae in inferni iam debite, sed ea faciendo curamus poenam quam incurteremus quandoque ea omittendo.

§ Ad secundum dicendum est concedendo maiorem & negando minorem: & ad dictum Augu. respondendum est quod ipse non intellexit quod per suffragia Ecclesie minuat pena illorum qui sunt in inferno damnatorum, scilicet aeternaliter, sed illorum qui sunt in purgatorio: eis enim profunt suffragia Ecclesie, vel ad plenam remissionem, vel ad tolerabiliorem damnationem.

Sententia secunda: partis distinctionis XV.
generalis & specialis.

SArtis arbitror. Superius Magister soluit rationes confirmantes errorem illorum qui dicunt penitentiam posse agi de vno peccato sine aliis, hic improbat directè illum errorem, & diuidit in duas partes. Quia primò illum errorem improbat. Et secundò concludit veritatē, scilicet quæ sit vera & sufficiens pena ibi. Ex præmissis, &c. Prima diuiditur in duas. Quia primò probat intentum per miracula quæ Christus fecit in curatione infirmorum. Et secundò ex comparatione penitentiae ad baptismum. Secunda ibi, Quaedam enim impietas. Hæc est diuisio & sententia in generali.

2 IN Speciali sic procedit, & primò dicit satis est responsum his obiectionibus per quas probatur quod vera penitentia potest agi de vno peccato sine aliis: quod est falsum, vt patet per ea quæ fecit Christus in curatione infirmorum: iurum enim, & mutum, & a dæmonio possessum totaliter liberauit, a muliere habente septē dæmonia oēs eiecit. Et ab homine habente legionē dæmonum omnes eiciens nullum reliquit, totum etiā hominē sanum fecit in sabbato. Ex quibus datur intelligi quod omne peccatum Deus dimittit, aut nullum: est enim inimicus omnis peccati, vnde sicut per baptismum omne peccatum mortale dimittitur, sic per veram penitentiam. Vltimò concludit quod illa est vera penitentia quæ omne peccatum abolet, quod fit quando aliquis penitet de omnibus peccatis cum proposito non committendi, & satisfaciendi de commissis: satisfactio autem hic nõ accipitur pro restitutione rei ablatae, quandoque enim restitui nõ potest, vt cum oculus vel vita alicui iniuste eripitur, & tamen si verè penituerit & aliter prout potest satisfecerit veniam consequitur: vbi autem restitutio est possibilis non est vera satisfactio sine restitutione. Et in hoc terminatur, &c.

QUESTIO QUINTA.

Vtrum satisfactio debeat fieri per opera pœnalia.

Thom. 4. dist. 15. q. 1. ad. 4.

CIRCA lectionē istam queritur de partibus satisfactio- nis. Et primo in generali vtrum satisfactio debeat fieri per opera pœnalia. Et arguitur quod non: quia si pœnalitas esset de ratione operis satisfactorij quanto opus esset minus pœnale, tanto esset minus satisfactorium, sed quanto opus fit ex maiori charitate, tanto est minus pœnale, ergo quanto opus fieret ex maiori charitate, tanto esset minus satisfactorium, hoc autē est falsum, ergo &c.

2 Item satisfactio quæ fit deo valet propter eius acceptationem, & nõ ex sola natura operis. Sed multa opera delectabilia possunt esse deo magis acceptata quæ opera pœnalia, ergo satisfactio potest fieri æque bene, vel melius per opera delectabilia quæ possunt esse deo magis acceptata quam opera pœnalia.

3 IN contrarium est quod dicit Greg. Iustum est vt peccator tanto maiora inferat sibi lamenta per penitentiam, quanto maiora intulit sibi damna per culpam.

4 **R**ESPONSIO. Dicendum est quod satisfactio quæ homo potest deo facere debet fieri per opera pœnalia. Cuius ratio est, quia satisfactio (vt patet ex prædictis) est recompensatio offense per emendam, sed talis recompensatio non potest esse nisi per opera pœnalia, ergo &c. Probatio minoris: recompensatio enim importat quandam adæquationem inter illum qui offendit & illum in quem offensa commissa est, adæquatio autem in iustitia fit per subtractionem ab illo qui plus iusto habuit, & additionem ad alterum cui subtractum est aliquid: peccator autem quantum in ipso est subtrahit deo peccando non quidem aliquid quod sit in deo subiectiue, quia sic deo nihil subtrahi potest, sed obedientiā & reuerentiam

q. v. huius
dist. 15.

dist. 15.
ad. 4. q. 1.

qua quilibet tenetur obtemperare præceptis diuinis, ergo ad hoc quod recompensatio fiat oportet quod per satisfactio- nem subtrahatur aliquid a peccatore quod in honore dei cedat. Opus autē malum non potest in honorem dei cedere: opus verò bonum si sit delectabile nihil subtrahit ab operante, sed magis perficit ipsum, ergo ad hoc quod aliquid opus sit satisfactorium oportet quod sit bonum vt cedat ad honore dei, & quod sit pœnale, vt subtrahat aliquid peccatori.

5 Et propter hoc assignantur tres partes satisfactio- nis, scilicet ieiunium, elemosyna, & oratio, quarum sufficien- tia potest haberi hoc modo: satisfactio, vt dictū est, debet esse talis per quam nobis subtrahatur aliquid quod fit ad honore dei, habemus autē tria bona in nobis. scilicet bona for- tunæ, bona corporis, & bona animæ. Ex bonis fortune sub- trahimus nobis per elemosynam. Ex bonis corporis per ieiunium. Ex bonis animæ per orationem submittendo deo totaliter propriam voluntatem: vel potest sumi di- stinctio istorum per comparationem ad illa a quibus homo curatur per satisfactio- nem. Quia per ieiunium cura- tur homo a concupiscentia carnis, per elemosynam a cõ- cupiscentia oculorum quæ est de rebus fortune, per ora- tionē a superbia vitæ: vel aliter homo debet bene ordina- ri ad deū & ad seipsū & ad proximū: ordinatur autē bene per orationē ad deū, per elemosynā ad proximū, per iei- unium ad seipsum castigando corpus proprium, sub iei- unio autem comprehenditur quicquid pertinet ad afflictio- nem corporis, vt peregrinationes, vigiliæ, & huiusmodi: sub elemosyna autem omne oblatum, vel collatum pro- pter deum.

6 Ad primū arg. dicendum quod aliquid est pœnale ex genere operis, & tale quanto magis est pœnale, tanto ma- gis satisfactorij suppositis aliis quæ necessario requiruntur ad satisfactio- nem, aliquid verò est pœnale magis, vel minus ex dispositione operantis. Et si dispositio alienius pœnalitatem sit bona, nõ minuit satisfactio- nem. Et ideo opus pœnale quod alleuiatur per charitatem nõ minuit satisfactio- nem, sicut opus bonum & disti- cile procedēs ex maiori virtute nõ minuit meritum.

7 Ad secundum dicendum quod licet acceptatio diuina re- quiratur tam ad meritum quæ ad satisfactio- nem, tamen ipsa præsupponit in vtroque bonitatem operis: & in satisfactio- ne specialiter pœnalitatem propter causam assignatam in corpore solutionis, ergo &c.

QUESTIO SEXTA.

Vtrum elemosyna sit pars satisfactio- nis.

Thom. 2. 2. q. 32. ar. 1. ad. 1.

DEINDE queritur de partibus satisfactio- nis in specie. Et primo de elemosyna. Et secundo de ieiunio. Tertio de oratione. Circa primum quaruntur tria. Pri- mum est vtrum elemosyna sit pars satisfactio- nis. Secun- dum est de diuisione elemosynæ. Tertium est ad quem pertineat facere elemosynam, & de quibus rebus. Ad pri- mum sic proceditur, & arguitur quod elemosyna nõ sit satisfactio- nis pars, quia satisfactio debet fieri illi in quem offensa fuit commissa: sed elemosyna non datur deo in quem culpa fuit commissa, sed datur pauperi qui ex culpa non fuit læsus, nec offensus, ergo ipsa non est satisfactoria.

2 Item illud quod est aliās debitum non est satisfactorium, sed dare elemosynā est debitum charitatis etiā in eo qui peccatū non habet, ergo &c. Maior patet, quia quod est debitum ex vno nõ est satisfactorium pro alio. Minor probatur per illud quod dicitur. 1. Ioā. vii. Si quis habuerit substantiā huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatē habere, & clauerit viscera sua ab eo quomodo do charitas dei est in illo?

3 Item satisfactio est actus iustitiæ: vt supra dictū est, sed elemosyna est actus misericordiæ, ergo elemosyna non est satisfactoria.

4 IN CONTRARIUM est quod dicit glosa sua per illud Luc. 3. Facite dignos fructus penitentiae. quod dare elemosynam pars est penitentiae, sed non nisi ratione satisfactio- nis, ergo elemosyna est pars satisfactio- nis.